

Chryścijanskaja DUMKA

BIELARUSKI ČASAPIS — VYCHODZIĆ TRY RAZY U MIESIAC

„ZORKA“

Pad hetkim nazovam, ad pačatku sioletniaha 1938 hodu, jak dadatak da časapisu „Chryścijanskaj Dumki“, pačaŭ vychodzić miesiačnik dla dziaciej. Užo „Zorki“ pakazaŭsia ŭ šviet pieršy numar.

Ab patrebie hetkaha časapisu ŭ nas užo mnoha havaryłasia i pisałasia. Dy patreba heta jasnaja sama saboj. Dzieci — heta budučynia, heta taja naša novaja źmiena, jakaja dalej paviadzie bielaruskuju spravu. Voš-ža dobra heta ŭsio rozumiejučy, my i prystupili da vydavańnia „Zorki“.

Ciapier idzieć tolki ab toje, kab vytryvać i kab z časapisu hetaha sapraŭdy była karyść dla bielaruskich dzieťak. My robim usio, što možam, kab było jaknajlepš, ale dobra viedajem, što heta nie adnych nas, nie adnej tolki redakcyi sprava, a sprava ŭsiaho bielaruskaha hramadzianstva.

Pieršy numar „Zorki“ naša hramadzianstva pryvitała ahułam pryčilna. Zrabiŭ hety numar, vidać, tak-ža dobreje ŭražańnie i na sialan i na ich padrostkaŭ, bo pasypalisia z vioski da nas pryvitalnyja i ŭdziačnyja listy, a navat i maładniackija vieršy. Usio heta, paŭtarajem, dobra, ale treba,

kab było jašče lepši kab sprava „Zorki“ była stałaja i tryvałaja. A dziela hetaha treba:

a) Kab pisali ŭ naš dziciačy časapis pedahohi, bački i ahułam tyja ludzi, jakija viedajuć, čaho dzieciam treba i viedajuć tak-ža, jak pisać dla dziaciej, kab jany cikavilisia i karystali.

b) Treba, kab i samyja dzieci pisali ŭ redakcyju „Zorki“ listy, svaje ŭvahi, viestki, a navat i vieršy. Hetki matarjał ażyłaje časapis i spryjaje vylaŭleńniu talentaŭ, jakija jość u narodzie i jakija, nikim nia prykmiečanyja, časta mar-na hinuć. Ich treba šukać i sačyć za imi.

c) Treba, kab bački pamiatavali ab padpiscy na „Chr. Dumku“, bo inakš trudna ad nas vymahać, kab my na naležnaj vyšynie pastavili dziciačy časapis. Pierastać kuryć i pić, dyk zaŭsiody znojdzieca załatoŭka na takuju dob-ruju i kulturnuju spravu, jak svoj bielaruski časapis.

Voš-ža starajmasia, kab „Zorka“ była ŭ žyćci najmałodšaha bielaruskaha pakaleńnia sapraŭdnaj zorkaj — jahonaj rodnaj bielaruskaj školaj!..

Studzień

Bialej jaho —
nia znojdzieš bieli
i ściudzianiej —
nia tre' pary,
Jašče razhuł viaduć miacieli
z vaŭčynaj piešniaj u bary.

Daŭžeje dzień...
šviateleje nieba...
šyrej na śniehu kruhazor
i tče na voknach biez potreby
maroz
kasmaty svoj uzor.

Saniem najlepšy čas zimovy
i pa darohach zvonić miedz;
kirmašy..
svaty...
u les pa drovy —
kudy zadumaŭ —
tak i jedź.

A sonca zołatam časami
rassypić kosy na biału
i zaiskracca iskry sami
ściudzionym bleskam na śniahu.

A potym —
Studzień razvažaje —
ściachnuŭšy brovy šerych chmar
ab novym zornym uradžaju
i jak spatkać zary pažar.

U biassilli čuć-čuć pasinieje,
u smutku cichim nad saboj,
prypomnić moc svaju —
i dziei
i płačyć —
pieršaju ślazoj.

Lahčej uzdychajuć vietry krychu,
a na rastańnie —
Studzień — sam
prynosić pieršuju adlihu,
zimu rassiekšy papałam.

Taboły, 17.1.38.

M. Mašara.

Biełaruski pryviet „DILU“ z nahody jaho 50-lećcia

„Dilo“ ũ Biełarusau šyroka viedamaja i duža papularnaja hazeta. „Dilo“ ũ rukach Biełarusu — heta zašisiody miły, pažadany hość i vierny pryjaciel. Časapis hety Biełarusy duža radasna čytajuć i šmat z jaho karystajuć u svaich kulturnych i palityčnych pačynańniach.

Asabista majo voka duža časta zvaročvašasia na pravy bieražok „Dila“, dzie krasujecca skromnaje, ale tak vymoŭnaje: „rik LIX.“ Čytajučy hetu hazetu, a čytaju ja jaje štodnia i ũvažna, ja z vialikaj maralnej pryjemnašciaj uzirašsia na henu ličbu, dobra ũjaŭlaŭ sabie, što jana znača i ščyra ciešyšsia, što „Dilo“ isnuje aź 59 ty hod, vytryvała i płodna pracujučy dla dobra bratniaha nam Ukrainskaha Narodu.

Pahladajučy na henu ličbu, ja časta dumaŭ, čamu-ž „Dilo“ maŭčyć ab svaim tak važnym i vialikim jubilei? Tymčasam u vadnym z pieršych hetaha miešiacu numaroch „Dila“ spatykaju viestku, što časapis hety ahułam ad svajho pačatku vychodzić užo 59-ty hod, a jak štodzieńnik — užo 50 hadoŭ i što hety važny jubilej chutka budzie naležna adznačany. Sumnivy maje raźvieilisia.

I sapraŭdy. 15.I. hetaha hodu atrymlivaju jubilejny numar „Dila.“ Numar značna pavialičany i poŭny sapraŭdy cikavaha žmiestu roznych asob, jakija za 50-hadoŭ tak

ci inakš z „Dilom“ byli źviazanyja i jakija z nahody hetaha jubileju napisali svaje ũspaminy, razvažalni, uvahi.

Čytajučy hety jubilejny numar „Dila“, radašć maja sapraŭdy była ščyraja i vialikaja. Była heta radašć biełaruskaj dušy, jakaja naležna aceŭvaje značeńnie štodzieńnika ũ žyćci nacyi, jakaja žadaje pabačyć jaho ũ Biełaruskim Narodzie, a jakaja, na žal, u sučasnnych ciažkich varunkach, nie ahladaje navat i biełaruskaha tydnievika.

Dumajem, što i „Dilo“ ũ praciahu 50-ci hadoŭ svajho isnavanńia nia mienš mieła trudnašciaŭ i pieraškodaŭ, adnak usio pieramaħło i siannia dastojna i płodna služasvajmu Ukrainskamu Narodu.

Ale na što ja heta havaru? Na što ũ radasny jubilej „Dila“ ja raskazvaju biełaruskija biedy? Heta tak z radašci. My Biełarusy ciešymsia Vašaj Ukrainskaj Radašciaj. Biełaruskaja duša ukrainckaj zašisiody pryjaznaja i kali jana bačyć pamysnašć i radašć u Ukraincaŭ, — da taho-ž jašče pamysnašć i radašć u tym, čaho nia majuć Biełarusy, — dyk ciešycca ukrainckaj radašciu, radašciu bratniaha nam Ukrainskaha Narodu.

Aprača hetaha my Biełarusy šmat za što ũdziačny „Dilu.“ Pradusim dziakujem za toje, što jano zašisiody achvotna drukuje ar-

tykuły i roznyja viešci ab biełaruskim nacyjanalnym žyćci, u ciažkija chviliny biełaruskaha žyćcia zašisiody biare nas u abaronu i padtrymlivaje nas maralna.

Dziakujem urešcie „Dilu“ i za toje, što jano nadychodzie badaj u va ũsie biełaruskija arhanizacyi i ũstanovy i prynosić nam niamała dobraha. Dabrom hetym dla nas jošć nia tolki toje ũsio, što ahułam daje čaľavieku dobraja hazeta, ale tak-ža i toje, što „Dilo“ dla nas služu ũzorom publicystyki. „Dilo“, jak časapis sapraŭdy eŭropejski, jano služuacy adnej ukrainckaj nacyjanalnej ideji, robić heta tak umieła, što abjednyvaje kala siabie publicystaŭ, pišmieńnikaŭ i dziejačoŭ časta całkom roznych i praciuŭnych sabie pahladaŭ i prakanańniaŭ, nakiroŭvajučy ich u ahułna nacyjanalnuju ukrainckuju kulturnuju i palityčnuju pracu. U hetym vialikaja jaho zasluħa prad Ukraiskim Narodam. Z hetaha dobraha prykladu karystajem i my. Karystajem i vučymsia.

Dyk u 50-tyja ũhodki isnavanńia „Dila“ jak štodzieńnika my Biełarusy šlom jamu svoj ščyry i haračy bratni biełaruski pryviet i pažadani dalejšaha pamysnaha raźvićcia dla dobra Ukrainskaha Narodu.

Ks. Ad. Stankievič.

AD. STANKIEVIČ

Biełaruski Chryścijanski Ruch

Historyčny narys.

R A Z D Z I E Ĺ I.

3)

Vytoki biełaruskaha nacyjanalnaha adradžeńnia i chryścijanstva.

(XIX stahodździe).

§ 4. — Dašledčyki Biełarusi z boku Rasiejcaŭ i pravastaŭnych abrusieŭšych Biełarusau.

Zacikaŭleńnie Biełarusiaj z boku Rasiei aź da 1863 h. bylo špiarša susim maľoje, a pašla krychu bolšaje, ale ahułam niaznačnaje. Było heta jak dzieła kulturnaj adstaľasci Rasiei, tak i dzieła palityčnaj viery ũ svaju silu. Najvažniejšaj padstavaj trymańnia Biełarusi pry Rasiei, a tak-ža dovadam rasiejskašci biełaruskaha kraju była palityčna-palicejska-militarnaja siła.

Pratda, užo i ũ hetym časie ad padzieľu Polščy da 1863 h. z boku Rasiejcaŭ i abrusieľych Biełarusau spatykajem ślady zacikaŭleńnia Biełarusiaj. Ramantyzm i tut rabiŭ svajo. Spatykajem niamała roznych drobnnych staciej na temy piervažna i badaj vyklučna biełaruskaj etnografii, źmieščanyja ũ roznych časapisiach, asabliva-ž u tak zv. „Губернских Ведомостях“, jakija z 40-ch hadoŭ pačali vychodzić pry koźnym hubernatary. Ale pracy hetyja ani z boku navukovaha, ani z boku biełaruskaj tendencyi badaj nia majuć nijakaha značeńnia. Byli heta biazdarnyja sproby dakazvać, što Biełarus — heta kraj nia polski, a rasiejski.

I tolki druhoje polskaje paŭstańnie ũ 1863 h. značna abudziła Rasieju ũ kirunku zacikaŭleńnia Biełarusiaj. Rasiejskija vučonyja, časta abrusieľyja Biełarusy, asabliva etnografy, ciapier užo davoli značnuju źviarnuli ũvahu na etnagrafičny charakter Biełarusi, kab zdać sabie spravu, što heta za kraj? Voš-ža z hetaha času i pajaŭlajuca lepšyja zborniki narodnaha tvorstva Biełaruskaha narodu, jak P. Hildebrandta, M. Dmitrjeva, P. Bezsonova, I. Nasoviča (asabliva sloŭnik i prykazki), P. Šejna, A. Dembovieckaħa, Z. Raďcenko, Lackaħa, Dabravolskaħa,

Adkažam pracaj i zhodaj

(Z nahody napadkaŭ na Bielarusau niekatorych polskich hazet).

Apošnim časam na bielaruskaje hramadzianstva i ahulam na ūvieš bielaruski narodny ruch z boku častki polskaj presy pasypalisia jaryja i niazhodnyja z praŭdaj napadki. Napadki hetyja pasypalisia na nas z boku polskaj presy kirunku nacyjanalistyčna.

Pieršym vystupiŭ „Dzien Wil.“ Jon, susim nie rachujučysia z praŭdaj, napaŭ na bielaruski Nacyjanalny Kamitet u Vilni, jak ahulna-bielaruskaje narodnaje pradstaŭnictva, zakidajučy jamu antydziaŭnuju pracu. Napisaŭšy heta, orhan polskich vilenskich endekaŭ moh paciešycca, bo administracyjnaja ūłady nieŭzabavie Kamitet hety „zaviesili,“ heta znača — spynili jaho dziejnašć.

Pašla hetaha ū hetaj-ža samaj spravie zabrala holas vilenskaj tak-ža endeckaj brukovaj „Gazeta Wileńska,“ jakaja vyražala svaju radašć z pryčyny spynieńnia Biel. Nac. K-tu, tak-ža prypravajučy jamu nabyvaŭšyja rečy i ahulam padajučy ab im tendencyjnaja i falšyvyja viedašašći.

Ūrešćie, 22.1. vystraliŭ prociŭ Bielarusau z vialikaj harmaty krakaŭski „IKC.“ Pavodle jaho ūsia bielaruskaja kulturnaja akcyja, — heta akcyja antypolskaj. Ale najcikaviej u „IKC“ vyjšla toje, što jon vostra napadaje na Ajcoŭ Maryjanaŭ u Druj za ich bielaruskuju rabotu. Tymčasam my Bielarusy henaj ich bielaruskaj pracy

anijak nia možam dahledzić. Ajcy Maryjanie ū Druj viaduć polskuju himnaziju, pracujuć u parafii papolsku i ahulam svajej pracaj palanizujuć Bielarusau katalikoŭ.

Ūsie henyja napadki na Bielarusau viaducca ū imia dabra Polskaj Dziaŭžavy i ū imia dabra Katalictva. Ci možna adnak hetamu dabru prysłužycca, pašyrajučy nia praŭdu ab lojalnych hramadzianach hetaj dziaŭžavy i kryŭdziačy ich — pavažna sumnievajemsia. Pryklad rasiejskaj čornaj sotni adnosna Polskaha Narodu pavinić, zdajecca, prahavaryć da haŭavy i serca i našych polskich „pryjacielaŭ.“

Bielarusy-ž, budučy lojalnymi hramadzianami Polskaj Respubliki i lehalna pracujučy na bielaruskaj nacyjanalnej nivic, da ūspomniennyh biezadkaznych naskokaŭ na ich z boku častki polskaha hramadzianstva, škodnych dla sužyćcia narodaŭ hetaj Respubliki, mohuć mieć tolki pahardu.

Padobnyja ūrešćie naskoki pavinny Bielarusau jašče bojš abjadnać da supolnaj i zhodnaj kulturnaj pracy. Chto-b z Bielarusau u hetki ciažki dla Bielaruskaha Narodu čas išoŭ prociŭ ahulna-bielaruskaj jednašći, toj sapraŭdy byŭ by prastupnikom prad hetym narodom. Na napadki i na kryŭdy našy adkažam pracaj i zhodaj...

M. K.

Viečnaja zahadka

Ūsie my peŭna spašćierabli dziŭnyja džvie prajavy natyry čaŭlavieka. Raz imkniecca jon vysoka, da rečaŭ hornych, božych, a pašla tak zajmiecca tym, što bačyć, što čuje i čaho datykaje, što aŭ sumniavajecca: ci jošć štoš inšaje aprača biazdušnaj materyi?!

Ničoha tož dziŭnaha, što francuski filozaf Pascal takija kidaje pytańni:

„Jakož-ža zahadkaj jošć čaŭlaviek? Što-ž heta za asablivaja istota, što za strachaćcio, jaki chaos, jakoje nahramadzěnnie praciŭnašćiaŭ, jaki cud! Sudzić usich, a sam nierazumny čarviak ziemny, depazytar praŭdy, a razam — masa błudoŭ i niapeŭnašći, chvaŭa i — vykidyš švietu! Chto-ž razviaža hetu blytaninu? Kali začnieć chvalicca — budu panižać jaho, kali panižycca — vystaŭlać jaho budu i zaŭsiody z im spradžacca budu, aŭ pakul jon zrazumieje, što jošć jon niezrozumiełym dzivam.“ (Pascal, II—79).

Ūsie švietapahlady viakoŭ jošć razviazańnim zahadki žyćcia, katoraju padsovaje istota čaŭlavieka. Inakš tumačyć jaho empiryčny matarjalizm, inakš mierny realizm, a jašče inakš idealizm. Ūsie hetyja kirunki — heta palot ludziej zdolnych i vučonych da praŭdy, da hetak blizkoj nam, a tak niajasnaj, jakoj zjaŭlajecca mikrosmos — čaŭlaviek.

Što henyja kirunki ab čaŭlavieku chočać viedać?

Džvie rečy:

Nikifaroŭskaha, E. Ramanava i druhich.¹⁾

Ale cikava ciapier adznačyć charakter hetych zbornikaŭ. Ūsie jany dla navuki ab Bielarusi, reč jasnaja, majuć vialikaje značeńnie. Jany dajuć matarjal dla vyjašnieńnia praŭdy ab Bielarusi, dla vyjašnieńnia bielaruskaj nacyjanalnaj samastojnašći. Ale hetaj mecie jany słužać tolki ūbočna, prypadkova, bo meta haloŭnaja aŭtaraŭ uspomniennyh zbornikaŭ — heta vykazać „navukova“, čornym na biełym, što Bielarus nia Polšč, a Rasieja, što mova bielaruskaj — heta adna z hutarak adzinaj rasiejskaj movy. Pry tym sama zapis bielaruskaha narodnaha tvorstva pieravažna drennaja, tendencyjnaja, u jakoj tvorstva heta vyrazna papierakručvana na rasiejski lad. Nijakaj u ich tendency abjektyŭnaj, nia kažučy ūžo bielaruskaj — nie spatykajecca. Vyniatak tut stanoviać tolki pracy A. Kirkara (Белорусское Полесье, Этнографический взгляд на Виленскую губ. выданы ўжо ў 1858 г. і інш.), ale jon, choć pisaŭ ab Bielarusi parasiejsku (pieravaž-

na), byŭ sam abrusiełym Bielarusam katalikom. Sapraŭdnym-ža ūzoram navukovaj pracy ū halinie bielaruskaj etnohrafii słuža M. Fedaroŭski, społščany Bielarus katalik, u svaim niešmiarotnym etnohrafičnym zborniku „Lud Białoruski“.

Šukać-ža ū dašledčykaŭ Bielarusi z boku Rasiei bielaruskich litaraturnych tvoraŭ u žyvoj narodnaj movie, jak heta my bačyli ū Bielarusau katalikoŭ, nia prychoziccca. Ničoha padobnaha tam my nie spatykajem.

§ 5. — Al. Jelski, Fr. Bahuševič, J. Niestuchoŭski i inš.

Snuć nič bielaruskaha adradžeńnia, jak bačym, praz usio XIX stahodździe prypadaje na Bielarusau katalikoŭ. Hodnym nastupnikom Marcinkieviča na nivie bielaruskaj litaratury XIX st., a tak-ža ū niekatoraj miery i bielaruskaj dumki, byŭ Al. Jelski.

1. Kali pašla paŭstańnia 1863 h. ruch bielaruski byŭ rasiejskim uradam prypynieny, Aleksandar Jelski ūžnoŭ naviazaŭ lučnašć z tradycyij Marcinkieviča i jahonych sučašnikaŭ, a tak-ža chavaŭ he-

1) Ab hetych usich hl. Карскій I і Балтрамайтысь — Сборникъ библиографических матеріаловъ (выд. II), СПб. 1904.

1) paznać naturu ludzkiju, jak tolki možna najpraŭdziviej i 2) vynikajučyja z hetaj natury metu čaŭavieka. Bo-ž usie prypuščajuć, što natura nia mylajecca. A dzieła taho *meta naturalnaja* najpaŭniejšaja, najbiaspiačniejšaja, chacia nie najdaskanalniejšaja.

Voš-ža pry raźviazvaŭni hetak trudnaj zadačy mnoha mudracy robiac pamyłak. Zdarajuca jany tady asabliva, kali nie biarecca pad uvahu jašče adnaho čynnika: uplyvu Boha na śviet i ŭ asobnaści na čaŭavieka.

Siaŭnia mnoha z ludziej nia zhlybili džvioch istotnych rečaŭ čaŭavieka: ducha i cieła matarjalnaha. Nia chočuć mnohija tak-ža ličycca z Tvarcom, katory stvaryuŭszy dziŭnym sposabam materyju i ducha, jašče dziŭniej zlučyŭ ich supolna, nie kasujučy pravoŭ ani adnaho, ani druhoha. Tut pryčyna ŭzlotaŭ čaŭavieka i ŭpadkaŭ. Duch i cialesnaść — ahoŭ i vada, spakoj i bural Duch achvočy, ale cieła słaboje — kaža Chrystus. Prymiety ducha: adnalitaść, volnaść, wiečnaść. Prymiety cieła: roz-naskładnaść, ahraŭničanaść, mah-čyňaść padziełu.

Kožnaja z hetych prymietaŭ damahajecca svajch pravoŭ, kožnaja choča vyrvacca z ahułnaha padparadkavaŭnia. Adnak čaŭaviek, śvidamy svajho adzinaha i nieradždzielnaŭ „ja“, starajecca ŭtrymać usio ŭ paradku i ŭ najbolšaj źviasi. Tut pačynajecca vajna: duch zmahajecca z nachiłami cieła.

I najlepšym budzie vajakam toj, čto zdoleje ŭtrymać najbol-

šuju adzinaść miž ducham i ciełam, čto stvoryć harmoniju pravoŭ ducha i materyi. Toj tak-ža najlepš razviaža wiečnuju zahadku: čym jość čaŭaviek i jaho žyćcio.

Vasil Kryvičanin.

Dr. Tamaš Hryb

21 studnia siol. ŭ Prazie českej pamior na 43 hodzie žyćcia Dr. Tamaš Hryb, apošnim časam kiraŭnik Biełaruskaha Zahraničnaha Archivu ŭ Prazie. — Niaboščyk pachodziŭ z v. Palani, Niestaniskaj parachvii. Vučyŭsia ŭ Píeciarburzie. Z vajennaha frontu byŭ delehavany na Usiebiełaruski Kanhres u Miensku ŭ śniežni 1917 h. skul pierajšoŭ u Prezydyjum Rady BNR — Biełaruskaj Narodnaj Respubliki. Los hetaj instytucyi zavioŭ T. Hryba na emihracyju, spačatku ŭ Litvu, a pašla ŭ Čechasłavaččynu, dzie skončyŭ universytet i, zdabyuŭшы navukovy tytuł *doktora filozofii*, pracavaŭ apošnim časam, ad 1934 h. jak kiraŭnik Bieł. Zahraničn. Archivu ŭ Prazie. Za doŭhija hady asabistych niavyhodaŭ i niedastatkaŭ nabaviuŭsia dr. Hryb ciazkaj chvaroby žyvata (straŭnika), ratujučyŭsia ad katoraj praciarpieŭ letaš ciazkaju operacyju. Sioleta-ž zachvareŭ Dr. Tamaš Hryb na hrypu, komplikacyja jakoj končyłaŭsia hetym razam trahična.

Razam z Dr. T. Hrybam zyjšla ŭ mahiłu nia tolki vydatnaja postać biełaruskaj palityčnaj dumki—

Biełaruskaja chronika.

100-hodździe naradžeŭnia K. Kalinoŭska, slaŭnaha pavadyra paŭstaŭnia ŭ našym kraju ŭ 1863 h. prociŭ rasiejskaha caryzmu, pry-padaje sioleta ŭ hetym miesiacy. Biełaruskaje hramadziaŭstva hetaja važnyja ŭhodki źbirajecca naležna adznačyć.

Pryvitaŭnie «Ділу», z nahody jaho 50-hodździa, jak štodzieŭnika, pierasłaŭ ad Biełarusaŭ Ks. Ad. Stankievič. Pryvitaŭnie hena ŭ „Dile“ z 23.1 nadrukavana asobnym artykulam.

Ad pastanovy Starasty ab spynieŭni Bieł. Nac. K-tu prezydyjum hetaha kamitetu apeluje da vyšejšych ŭładaŭ.

„Chryścijanskaja Dumka“ razam z miesiačnikom „Z O R K A“ dla bieł. dziaćiej kaštuje ŭ hod usiaho 3 zał. U składčynu jašče taniej: kali čto na adzin supolny adras źbierec troch padpiščykaŭ, dyk za try ekzemplary „Chr. D.“ płacić tak-ža 3 zał., heta znača: kožny padpiščyk z hetaj trojki atrymaje našu hazetu za 1 zał. u hod.

niaboščyk byŭ pavadyrom biełaruskich eseraŭ, — ale i idejnaha Biełarusa. Čviordy Jon byŭ u palityčnych pierakanaŭniach svaich, ale ŭmieŭ šanavać i pierakanaŭni čužyja. Idejnaść asabistaja i vyrzumiełaść dla inšaha—heta džvie rysy charakteru niaboščyka D-ra Tamaša Hryba.

Wiečnaja Jamu pamiać!

Inž. A. Klimovič.

tyja tradycyi ŭ praciahu mnohich hadoŭ. Heta jon urešcie hetaja tradycyi, z narodna-ramantyčnymi biełaruskimi idealami, pieradaŭ nova-naradžajučyjsia biełaruskaj litaratury i nacyjanalnaj biełaruskaj sprave ahułam.

Al. Jelski — heta spolščany Biełarus katalik. Radziŭsia 1834 h., a pamior, majučy 82 hady, u 1916 h. u dvary svaim Zamości, u Miensčynie. Byŭ heta vialiki pryjaciel Biełarusaŭ, lubiŭ usio biełaruskaje, znaŭ dakładna biełaruskaju viosku i jaje žyćcio, a tak-ža biełaruskaje pišmienstva jak staroje, tak i novaje. Pisaŭ niamala ab Biełarusach i dla Biełarusaŭ papolsku i pabiełarusku. Blizka znaŭ Marcinkieviča, pa śmierci katoraha pierachovyvaŭ u siabie jahonyja rukapisy, a tak-ža znaŭ i druhich biełaruskich pišmieŭnikaŭ i dziejačoŭ. Ad 1864 h. źbiraŭ u siabie muzej biełaruskich zabytkaŭ, siarod jakich bylo niamala rukapisaŭ i dakumentaŭ. Šmat rupiŭsia ab prašviećie Biełarusa i ahułam ab palepšaŭni jahonaj doli. Z hetaj metaj vydavaŭ jon biełaruskija knižki — prozaj i vieršam, z jakich nia ŭsie pabačyli śviet.

Samaj raŭniaj drukavanaj biełaruskaj pracaj

Jelskaha jość: „Pan Tadeusz“. Paemat Adama Mickiewiczza. Pierałażyŭ z polskaha na biełaruski jazyk A. J. Kniha I. Lvoŭ. 1882“. Na pačatku hetaha tvoru miž inšym spatykajem hetkija słovy aŭtara: „Čytajta „Pana Tadeusza“, darahija Biełarusy, palubiciaž usim sercam svaju rodnuju, zaniadbanuju, śviatuju biełaruskaju movu, katoraja z pradvieku nia tolka była vaszaju u siolach, no jej użyvali samyje daŭniejszyje manarchi kraja i ich vialmožy. Vasz staradaŭny biełaruski jazyk musić vart čahoś, kali možna na jaho skład pieratłumačyć najcalniejszyje paetyčnyje utvory vialikich pisacielej“.

Hetyja słovy jaho jak-ža prypaminajuć „Pradmovu“ Fr. Bahuševičaŭ.

Al. Jelski pisaŭ vieršam i prozaj tak-ža cely rad i samastojnych nievialičkich prac pabiełarusku, majučy ŭ ich na mecie narodna-prašvietnyja mety, a tak-ža zaklikaŭ narod lubić aprača movy i ŭsie svaje zvyčaj, dobryja pryvyčki, pieśni, vopratku i h.d. Miž inšym sabraŭ i vydaŭ: „100 prykazak, zahadak, pryduŭmak i gavendaŭ dla pażytku Biełaruskaha (Kryvickaha) narodu. Sabraŭ A. J. U Vilni 1908“. Knižyca heta, jak bačym, užo źjaŭlajecca aź u pier-

Narodnaja haspadarka i totalizm

Pad hetkim nazovam u adnym z apošnich numaroŭ najbolšaj i najstarejšaj hazety „Diło“ nadrukavany vielmi cikavy artykuł V. Niestoroviča ab totalizmie. V. Niestorovič u svaim artykule, miž inšym, piša hetak:

— Trudna skazać, jakoha palityčnaha i haspadarčaha ładu byli-b my, ukraincy, prychnikami ŭ svajej bolšaści, kab my mieli ŭłasnuju dziaržavu. Ale jak narod niedziaržaŭny, jak nacyjanalnaja mienšaść, musim uvažać totalizm, jak *systemu krajnia nam varožuju*. My musim być z pryrody našaha pałažeńnia *antytotalistami*...

Nia možam tak-ža być fantastami i latucieć ab pavarocie da pryncypu čystaha indywidualizmu, jaki zbudziŭ renesans, razbudavala reformacyja i francuskaja revalucyja. Žyviom u časach kolektyvizmu, supolnaści, kali volnyja ruchy adzinki nia redka tolki tolerujuć z uvahi na jaje niezapiarečnuju tvorčuju vartaść, kudy bolšuju za padparadkavanu supolnaść.

Ale totalizm — heta zusim što inšaje, choć i jon maje svaje specyfičnaści: bašlavizm, fašyzm, hitleryzm, japonizm. Žmiest totalizmu, dzie tolki jon byvaje, — heta ūsie ŭładnaja dziaržava, jaje dyktatura i prymus uva ūsich halinach žyćcia hramadzian, z usimi dla ich našledkami takoha absalutnaha ahrańičeńnia prava i vyznačanych abviazkaŭ.

Ci ŭ takich varunkach možna

dumać ab razbudovie haspadarčaha žyćcia, što dla nas, ukraincaŭ — piša V. Niestorovič — maje pieršaradnaje značeńnie? Ci možna latucieć ab pierabudovie hramadzkej struktury našaha narodu, što taksama jość adnym z hałaŭniejšych postulataŭ našaj nacyjanalnej prahramy? Na hetyja pytańni adkaz lišni. Jany jasnyja. Italjanski profesar i vydatny teoretik fašystaŭskaj ekanomii, Ugo Spirito adkryta kaža, što fašyzm „biurokratyzuje ūvieš narod, kožnaha hramadzianina robić dziaržaŭnym słuhoju“. Chiba nia treba adznačać, čym hrozny dla ukraincaŭ taki ład. Dziela hetaha my musim być antyfašystymi...

Čym bolšaja svaboda adzinki, čym bolš voli individualnaj u sučasnym hramadztvie, tym lepšy klimat dla tvorčaści i vyjaŭleńnia adzinki i tym lepšy klimat tak-ža dla nacyjanalnej mienšaści ŭ jaje kultyvavańni i razbudovie nacyjanalnych, asabliva haspadarčych vartaściaŭ. Ŭ abstvinach totalizmu klimat dla nacyjanalnych mienšaściaŭ jość najhoršy, bo totalizm moža jści za hołasam nacyjanalnej ideji tolki panujučajnacyi. Jon jość nia tolki adnapartyjny, ale i adnaidejny. —

Hetak hladziać na fašyzm i ahułam na totalizm demakratyčnyja ukraincy i hetak razumiejuć jaho škodnaść dla Ukraínskaha narodu. Hetak razumiejem jaho

ab.

— Ŭ Litoŭcaŭ —

Aryšty. 12 byŭšych kiraŭnikoŭ litoŭskich čyतालniaŭ u Lidzkim pav. ŭłady aryštavali i pasadzili na Łukiški Vinavaciać ich u prociŭdziaržaŭnaj pracy.

Adnadnioŭki i kanfiskata. Niadaŭna vyjšli litoŭskija adnadnioŭki: ilustravany žurnal „Žiburys“ i „Musu Kelias“. Hetuju druhuju adnadnioŭku Starasta m. Vilni skanfiskavaŭ. Pašla kanfiskaty vyjšla druhaje vydańnie.

Spynieny: Lit. Ziemiaraŭskaje T-va i Litoŭski Spartovy Klub.

Revizija i kontrola adbylasia ŭ Lit Navukovym T-vie. Ab vynikach pokul nia viiedama ničoha.

Drobnyja viestki

Ŭ Hišpanii kanca vajny nia vidać. Abiedzvie starony bjucca zajadła.

Japonska - Kitajskaja vajna pradŭžajecca. Japoniec zabiraje kitajskija ziemli i baje bašni ab svajej niavinnaści.

Ludovy Front u Francyi pieražyva je ciažkija dni. Novy ŭrad stvorany mi-ma jaho. Niekatoryja dumajuć, što heta ŭžo pačatak jaho kanca.

Ŭ SSSR usio kirujecca na stary carski ład. Nierasiejskim narodam žyviecca ciažka.

Ŭ Niamieččynie chryścijanam štoraz ciažej. Chryścijanstva tam uciskajuć z usich bakoŭ.

Zakonaprajekt ab byŭšaj unijakaj majemaści, uniesienny ŭ Polski Sojm, maje być duža ciažkim dla pravastlaŭnych.

šym dziesiatku XX st.¹⁾

Dapaŭnieńniem viestak ab Jelskim moža tak-ža służyć nam uspamin ab im, žmieščany ŭ Biel. Vilenskim kalendary na 1917 h., jaki padajom tut calikom.

„Ŭ jaho asobie — čytajem ab A. J. u henym kalendary — zyjšoŭ u mahiłu apošni pradstaŭnik taho kirkunku, da katoraha ŭ svaim čacie należyŭ Marcinkievič, Tapčeŭski, Dyboŭski, a jašče raniej — Rypinski, Čečat i inšyja. Usie jany — ideolohii „šlachockaha demokratyzmu“, katory, choć i na svoj asablivy sposab, pryznavaŭ svaju pavinnaść pracavać dla bielaruskaha narodu, apiekavacca „mienšymi bratami“, viaści ich pa darozie cnoty i bajaźni Božaj. Ŭ čyślenych vydańniach svaich drukavanych pabielarusku prozaj i vieršam, Jelski za apošnija niekalki dziesiatkaŭ hadoŭ źviartaŭsia da narodu z haračym przyvnam pazbycca blahich nakłonnaš-

ciaŭ, asabliva-ž najhoršaha voraha našaha — pjanstva („Słova ab praklataj harecy“ i inš.). Pavučajućy narod u svaich bielaruskich brašurkach, jon nie zycho-dziŭ z klasavaha stanovišča i hetym byŭ blizki Marcinkieviču. Ale ŭ svajej ideolohii zaŭsiody staraŭsia apiracca na chryścijanskaj navucy, i heta davała jamu mahčymaść krytyčnym vokam hladzieć na svoj ŭłasny stan, katory Jelski paznaŭ byŭ lišnie dobra i davoli ciomnymi farbami admalavaŭ u svajej „Historyi šlachty“. Krytykujućy, Jelski rabiŭ heta z bolem serca; asabliva baleła jamu duša, hledziaćy na toje, jak apalačanaja šlachta adychodziła ūsio dalej ad bielaruskaha sialanstva, jak miž jeju i našym narodam vyrastaje štoraz vyšejšy mur, uzmacoŭvajecca zmahańnie; ščyry chryścijanin, jon žadaŭ brackich adnosinaŭ miž vioskaj i dvarom i vieryŭ, što jany mohuć zapanavać tolki na hruncie zblizeńnia šlachty da sialanstva, pramaŭlajućy da „mienšych bratoŭ“ u ich rodnaj bielaruskaj movie.

Jelski ščyry kachaŭ rodny kraj i ličyŭ, što pavinnaść žycharoŭ našaj ziamlicy — pracavać dziela lepšaj doli hetaj apošniaj. Jašče ŭ 80-tych i 90-ych hadoch jon pisaŭ ab hetym u staćciach, drukavanych u pieciarburskaj polskaj hazecie „Kraj“.

1) Карскія III, 3, 135 — 140 i Wielka Powsz. Encykl. Ilustrow. pad słovam A. Jelski.

A. Jelski pisaŭ tak-ža i papolsku: „O fabryce szkła i zwierzciadel w Ŭrzeczu“ i „O pasach sluckich“.

Sława młodzi!

Z-pad Harmanovič, Dzisienski paviat. Davialosia mnie być Kadami na przedstawieniu, jakoje adbylosia u Stalicy, ładżanaje „Kółkam Rolniczym;“ stawali kamedyju Fr. Alachnoviča „ščaśliwy muž“ i niekuję sztukę papolsku. Jak i treba było spadziavacca, zacikauleńnie przedstawieniem było vialikaje, bo młodzi, jak i starejšych, sabralosia mnoha, navat z vakolic dalejšych za niekalki viorst, tak što ahramadnaja chata chutka napoñnilosia i nie zmahta zmiaścić bolejš publiky, jakaja z nieciarplivaścij čakala zvanka. Padymajacca zanavies; scena, (kvatera Zalepkaŭ) prybrana pryhożymi tkaninami, raboty tutejšych dziaučat, sapraŭdy przedstawiaje našu vialikovaju chatu. Na scenie zjaŭlajucca mastaki-amatary, publika sočyć za kożnym ich rucham, jakija vyklikajuc buru vopleskaŭ i mora śmiechu. Apadaje zanavies, syplucca hromkija vopleski u čeś młodych mastakoŭ, jakija adznačylisja bojkaścju i mastackaj advahaj.

Pašla przedstawienia raspačalasja wiečarynka, jakaja viasioła praciahnułasja da 3 hadziny; miż inšymi tancami krasavalosia i naša rodnaja „Lavonicha.“ Treba zaznačyć, što arhanizatary przedstawienia palażyli šmat pracy i achvialnaści; za heta im, a taksama artystam i artystkam, jak lepšym

synom i dočkam našych viosak, jak siajbitom kultury i ašviety, należa ščyraya padziaka.

Pažadana było-b, kab naša mładz i na dalej ładziła bielaruskija przedstawienia, staviačy pjesy karaciejšyja dy lahčejšyja, jak da pastanoŭki tak i da vykanañnia: adnačasna varta było-b bolš žvialnuć uvahi na režyserski i dekoracyjny bok sceny, jaki, hety raz, z pryčyn niepamysnych abstavinau matarjalnych—kulhaŭ. Treba ciešycca z našaj młodzi, što pracuje na rodnaj nivic, pažadać jej i na budučyniu takoj-ža pracy i pamysnaści u jej. Nażał, nia usia mładz cikavicca kulturnaj pracaj, bo joś i takija, što wiečary i nočy marnujuc na hulañni u karty, a para užo, kab miesca kartau zaniała knižka i hazeta.

U l. Rábiza.

I pravasaŭnyja lubiać „Ch. D.“

Usielub, Navahradčyna. Ja pravasaŭny. Špiarša ja „Chr. Dumku“ pračytaŭ u katalika. Jak zapaznaŭsia ja z hetym časapisam, dyk i palubiŭ jaho. „Chr. D.“ mnie wielmi da spadoby. Vypisvaju sam i druhich namaŭlaju. Duža nam usim padabajacca, što „Chr. Dumka“ šyryć brackuju luboŭ miż Bielarusami pravasaŭnymi i katalikami.

P. A.

Duža lubiać svajo rodnaje.

Jody, Brastauščyna. U našych vakolicach żyvuć u pieramiešku

Bielarusy kataliki i pravasaŭnyja. Šviedamaś bielaruskaja u nas značajna. Našy braty pravasaŭnyja majuć vialiki chłopat z cerkvaj. My im spahadajem. Treba pratyvać licha i usio budzie dobra. U nas vialiki niedachop bielaruskich knižak i hazet. Na heta treba žvialnuć vialikuju ŭvahu. I. P.

Paštovaja skrynka.

D. A. Duža ciešymsia, što adzvalisja ŭznou. Dziakujem za matarjal. Drabniejšy budziem drukavać, a z vialikim, nażał, ničoha nia zmožam zrabić. Ab hetym budzie da Vas piśmo.

P. A. I dla Vas i dla Vašaha susieda „Chr. D.“ pasylajem. Duža ciešymsia, što i pravasaŭnym naš časapis padabajacca. Vašy adrasy pieradali my tak-ža i u „Samapomač“.

A. P. Prošby spañnijajem. Za probnyja adrasy duža dziakujem i karystajem z ich.

J. P. Dobra, u vašu viosku „Chr. D.“ pasylajem. Dajcie znać, ci dachodzić jana tudy? A tak-ža nie zabyvajcie i ab padpiscy.

J. L. Nadta-ž my rady, što vy tak starajeciesia ab spravu „Chr. D.“ Za usio dziakujem i karystajem.

H. L. Nie rozumiejem, čamu tak vyjšla. Hazetu vysylajem akuratna. Musić niechta žniaŭ z pošty i Vam nie addaŭ. Usio, čaho Vy proście u apošnim svaim liście, — pasylajem.

U l. R. Dziakujem za šyrokija i poñnyja viestki. Pamahčymaści drukujem usio.

J. Č. Nażał i u hetym numary nia pojdzie. U nastupnym napeŭna. Nia hnievajciesial

Pakvitavañniaŭ ab atrymañni padpiski u hetym numary, a taksama i u nastupnych numaroč nia budziem davać, bo zaniało-b heta mnoha miesca.

Sv. p. Aleksandar Jelski—heta byŭ żyvy most, jaki zlučau našu ciapierašnjuju pracu i ciapierašni ruch z celaj plejadaj daŭniejšych pracauñikoŭ na rodnaj nivic. Bajučysia radykalizmu „młodych“, jon, adnak, rozumieŭ ich i ščyra spahadaŭ im, zycho-dziačysia z imi na acency sučasnej palityki denacyjanalizavanaj krajovaj intelihiencyi. Staŭlajučy pieradusim praŭdu i spraviadlivaś, jon nia moh zhadzicca z tym, što heta intelihiencyja za kroški navuki zabiraje u našaha narodu jaho nacyjanalnuju dušu, zabiraje jaho matčynu movu i hetak abkradvaje z najdaražejšych skarbaŭ. I nia majučy mahčymaści pryłučyć svaje słabiejučyja siły da raboty „młodych“, jon u pastajannaj pierapiscy z imi pasyŭtaŭ im svaje ŭvahi i rady, przyzvajučy da aściarožnaści, razvažlivaści i chryścijanskaha miłavañnia navat svaich vorahaŭ. Kali-ž dla hramadki bielaruskich pracauñikoŭ u Vilni nastupali ciazkija mamenty, jon špiašyŭ i z matarjalnaj pomačču, daviarajučy im svaje žbieražonyja hrošy.

U vadnym z pisem, pisanim kolki hođ tamu nazad, Jelski wykazvaŭ ščyry žal z pryčyny toho, što rasiejskija zakony nie dajuc jamu spoñnić staruju jaho dumku: usie svaje hrošy pamiaścić takim sposobam, kab za ich pašla jaho śmierci možna było naładzić karysnuju dla akaličnych bielaruskich viosak ustanovu — ratunkovy kamitet, balnicu, ci inšaje.

Ščyry syn Ziamli Bielaruskaj, jon išoŭ zašiody prostaj darohaj, wykazvučy adkryta svaje pahłady, svaju luboŭ da narodu Bielaruskaha, — i navat najhoršyja vorahi bielaruskaha adradžeñnia nia śmieli kidać kamieñniami na jaho rabotu, a pašla śmierci ūspamianuli jaho dobrym słovam, jak zaslužanaha hramadzanina Kraju²⁾

2) Беларускі Календар на 1917 г. Вільня, 1916.

Da sprawy spynieńnia Biel. Nac. Kamitetu ū Vilni

Pastanova Starasty m. Vilni

Starosta Grodzki Wileński
L. Dz. B—91/38.

Kopija.
Wilno, dn. 15.I.1938 r.

Do Zarządu Białoruskiego Komitetu Narodowego w Wilnie

DECYZJA GŁÓWNA
w sprawie zawieszenia działalności „Białoruskiego
Komitetu Narodowego w Wilnie.

Na podstawie art. 72 Rozp. Prezydenta R. P. z dn. 22.III.1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. Ustaw R. P. № 36, poz. 341) oraz art. 16 i 61 Rozp. Prez. R. P. z dn. 27.X.1932 r. o prawie o stowarzyszeniach (Dz. Ustaw R. P. № 94 poz. 808)

zawieszam działalność

„Białoruskiego Komitetu Narodowego w Wilnie,“ gdyż, jak stwierdzono, wykracza ona przeciwko obowiązującemu prawu oraz zagraża bezpieczeństwu, spokojowi i porządkowi publicznemu.

Uzasadnienie:

Ze zgromadzonych materiałów dowodowych wynika, że działalność istniejącego w Wilnie od 1918 r. Białoruskiego Komitetu Narodowego skierowana została przeciwko interesowi publicznemu oraz sile obronnej i całości granic Państwa. W szczególności stwierdzono, że Biał. Komitet Narodowy w Wilnie:

1. dąży do zrealizowania założeń t. zw. manifestu mińskiego z dn. 25.III.1918 r., a więc stworzenia samodzielnego państwa białoruskiego w drodze oderwania od Rzeczypospolitej Polskiej części ziem północno-wschodnich, co zresztą podkreśla wyraźnie jego oficjalny regulamin;

2. w swej akcji propagandowej kwestionuje prawa suwerenne Państwa Polskiego na obszarze wspomnianych ziem;

3. współpracuje z czynnikami zagranicznymi na niekorzyść Polski;

4. współdziałał i współdziała nadal z organizacjami wywrotowymi.

Na podstawie art. 75 ust. 3 Rozp. Prezydenta R. P. o postępowaniu administracyjnym nie podaję bliższych i szczegółowszych motywów powyższej decyzji, gdyż przemawia przeciwko temu ważny interes państwowy.

Do prowadzenia spraw niezbędnych, związanych z majątkiem Komitetu, zgodnie z art. 25 prawa o stowarzyszeniach wyznaczam kuratora w osobie p. Michała Bielatko.

Od decyzji niniejszej przysługuje stronie prawo wniesienia odwołania do Wojewody Wileńskiego za moim pośrednictwem w ciągu 14 dni od daty doręczenia.

p. o. STAROSTA GRODZKI
(—) J. Czernichowski

Biazimienny kamunikat u polskaj presie.

Starosta Grodzki w Wilnie decyzją z dnia 15 bm. zawiesił działalność Białoruskiego Komitetu Narodowego i wyznaczył na jego kuratora p. Michała Bielatkę. Zawieszony Komitet założony został przez tych działaczy białoruskich, którzy po upadku krótko trwałej Republiki Białoruskiej proklamowanej dnia 25 marca 1918 r. w Mińsku, znaleźli schronienie w Polsce.

Cele i zadania Komitetu, określone w jego regulaminie, były sprzeczne z obowiązującym pra-

wem i godziły w całość terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Pokrywają się one z zamierzeniami organizacji komunistycznej. W dążeniu do zrealizowania ich Komitet utrzymywał kontakt z wrogimi Polsce czynnikami zagranicznymi i korzystał z finansowej pomocy poza społecznymi źródłami zagranicznymi.

Podczas wykonywania decyzji o zawieszeniu organa Policji Państw. ujawniły w lokalach zrzeszonych w Białoruskim Komitecie Narodowym organizacjom dowody jego działalności antypaństwowej.

Vyjaśnienie staršyni b.K-tu inż.Ad.Klimoviča, praznačana ũ polskuju presu, jakoje nadrukavała tolki „Słowo“ i „Robotnik“

Wielce Szanowny Panie Redaktorze

W związku z ukazaniem się na łamach poczytnego pisma Pańskiego komunikatu o „Powodach zawieszenia działalności „Białoruskiego Komitetu Narodowego w Wilnie,“ celem uniknięcia błędnego poinformowania opinii publicznej w powyższej sprawie, proszę o łaskawe umieszczenie poniższego wyjaśnienia:

1. „Białoruski Komitet Narodowy w Wilnie“ założony został w Wilnie w r. 1918 nie przez białoruskich emigrantów mińskich, lecz przez miejscowe społeczeństwo białoruskie, którego do ostatnich dni był najwyższym przedstawicielem.

2. Cele i zadania Komitetu ujawniały się w odnośnych uchwałach, a działalność jego podlegała przez cały czas kontroli władz administracyjnych.

3. Niema żadnych podstaw do twierdzenia, że działalność Komitetu była sprzeczna z obowiązującym w Państwie Polskiem prawem, natomiast prawdą jest, że działalność Komitetu przez lat 20. (dwadzieścia) była prowadzona z zezwolenia władz.

4. Władze udzielały Komitetowi zezwoleń na urządzenie obchodów narodowych białoruskich, m. in. też rocznicy proklamowania w Mińsku 25.III.1918 r. niepodległości Białoruskiej Republiki — antytezy do republiki sowieckiej (BSSR).

5. Cele i zadania Białoruskiego Komitetu Narodowego nigdy nie pokrywały się z celami i zadaniami organizacji komunistycznych, a działalność Komitetu, skierowana na obronę najżywoniejszych narodowych interesów białoruskich, z natury i zasadniczych względów, była sprzeczną z wpływami i działalnością komunistyczną

6. Wreszcie zarzuty co do: a) niedozwolonego kontaktu Komitetu z czynnikami zagranicznymi, b) korzystania z finansowej pomocy pozaspołecznych źródeł zagranicznych oraz c) odnalezienia w lokalach zrzeszonych w Komitecie organizacjom dowodów działalności antypaństwowej są najzupełniej gołosłowne i bezpodstawne.

Proszę przyjąć wyrazy szacunku i poważania Inż. Adolf Klimowicz b. prezes Białoruskiego Komitetu Narodowego w Wilnie.

Z polityki

Z Polšcy.

Z Sojmu i Senatu. Budżetna sesija Sojmu i Senatu adbyvajecca narmalna: budžet razhlada-jecca ũ Kamisii i adbyvajecca dyskusija. U dyskusii nad budžetam ministerstva spraviadliwašci vuplyła sprava incydentu Vilenskaha padprakurora Volskaha z pašankaj Pełčynskaj. Pašanka Pełčynskaja hetuju spravu pastavila adkryta i vyrazna.

Padčas razhladu budžetu ministerstva nutranich sprau, referent hetaha budžetu pašol Wojciechoŭski, miž inšym, zakranuŭ i spravu nacyjanalnych mienšašciaŭ u Polšcy. Pahlad hetaha pašla na spravu nac. mienšašciaŭ wielmi charakterny. Jon uvažaje, što abjednańnie mienšašciaŭ u bloki, abo hrupy, było-b zdradaj dziaržavy.

Z Palityki ũ OZOŃ-ie. Z pryčyny vystupleńnia ũ Sojmie pašla hien. L. Żelihoŭskaha z krytykaj min. nutr. spr. hien. Słavoj-Składkoŭskaha paŭstała ũ OZOŃ-ie dvajakaja apinija — adny zhadžajucca z hien. Żelihoŭskim, a druhija z im nie zhadžajecca.

Niadaŭna vyjaviŭ svaju sympatyju da hien. Żelihoŭskaha staršynia Vilenskaha OZOŃ-u. Na hetadkazaŭ pavadyr OZOŃ-u hien. St. Skvarčynski, što staršynia Vilenskaha addziełu vykazaŭ svoj pahlad u hetaj spravie biez parazumleńnia z centralnaj uładaj arhanizacyi.

Z šyrokaŭa ŭsvietu.

Balšaviki pryznajuć zavajavańnie narodaŭ. Balšavickaja hazeta „Pravda“ nadrukavala cikavy artykuł, u jakim aŭtar namahajecca zapiarečyć historyčnaj praŭdzie, što mnohanacyjanalnaja rasiejskaja dziaržava paŭstała šlachom nasilla.

Balšavicki oficijoz piša — „rasiejskija imperatory sapraŭdy pryłučyli da Rasiei inšyja kraji i narody, ale ũsie hetyja narody źlilisia ũ adnu cełašć nia pry pomacy hetych imperatoraŭ, a ũ pra-

Pakt Dunajski znoŭ narešcie Adahreli ũ Budapešcie.

Hitler laźniu razmadziaryŭ, Mussolin Vuhorca paryŭ; Pošle hurtam ũsie — trajaku Dali laźniu Aŭstryjaku. Jak pušcili bolejš pary, Aŭstryjak ũ haračym vary Pryznaŭ Franka, mleŭ, bajaŭsia — Na ũsich paktach padpisaŭsia.

Jak toj kaža: „I ũ Paryży Blum nia zrobić z aŭsa ryžu!“ ũleva, ũprava Blum kruciŭsia, A Urad adnak zvaliŭsia. Blum aŭ hrudzi ũžo razchrystaŭ — Daryŭ sercam komunistaŭ: Ale tyja — ani zblizku, Choć kładzi im serca ũ miskul! Im patrebny lepšy štuki — Choć u lejcy ũziać u ruki...

A ũ Rasiei ũžo „spakojna.“ Sieŭ Parlamant bahabojna

cesie mnohaviečnaj supolnaj histaryčnaj kulturnaj pracy.“

Krytykajućy tymčasovy ũrad Kierenskaha 1917 h., „Pravda“ zakidaje jamu, što jon byŭ pryčynaj nacyjanalnaha razvału Rasiei i ćvierdzić, što ciapier usialakija sproby ũstanaŭleńnia ũ hranicach sučasnaj Rasiei (SSSR) „mahame-tanskich chanstvaŭ“, kaŭkazkich kniastvaŭ i ukrainskich dy bielaruskich dziaržaŭ, končacca nia-ŭdačaj.

Hetak ũžo havorać balšaviki ab svabodzie paniavolenych narodaŭ.

U Savietach abaviakavaja hraždanka. Narodny komisarjat ašviety SSSR zahadaŭ, što ũsie narody SSSR abaviazany ciapier ũżyvać tolki hraždanku. Sprava ũviadziennia łaciniki ũ SSSR ciapier adkinuta.

Rumynski nacyjanalizm. Rumynskija nacyjanalisty, darvaŭšy-sia da ũłady, sa zhadaj z svaim

Pad Maskoŭskaj dyktaturaj: ũvieš, „trackizm“ schavaŭ pad skuraj I čakaje ũ zhadnaj bandzie, Kab toč-ŭ-točku, pa kamandzie: „Vańka-ŭstańka!“ — hetym znakam ũstać małankaj, siešci makam.

IKC — „Kurjer ūstodienny“ — Jon cyhan — saŭsim nia drenny! Kaho žviažuć — taho łaje, Kaho bjuć — taho kusaje. K' Bielarusam pryvizaŭsia — Pa — maskoŭsku abruhaŭsia: Padsaliŭ ũsie komunizmam I padpior hrubym safizmam. I bałotam zdurna-pjana ũziaŭ, abkidaŭ Maryjanaŭ. Šmat brachaŭ, a mała škodziŭ — Tolki wielmi šmat nazvodziŭ... Ale jon — takoj natyry — Synok „novaje kultry.“

Lavon Vietrahon

karalom, spiarša pušcilisia ũ ataku na ũydoŭ, a pašla i prociŭ inšych nacyjaŭ pačali vystupać; hienerał Čupyrka ũ Biesarabii vydaŭ prykaz, jakim zabaranijecca havaryć parasiejsku pad pahrozaj da 2-č hadoŭ astrohu i 20 tysiać lejaŭ štrafu.

Baski ũ fašystaŭskaj niavoli. Kraina Baskaŭ, zachoplena hišpanskimi fašystymi, cierpić prašled. Pradstaŭnik b. uradu Baskaŭ padaŭ u anielskija hazety, što fašysty zabaranili Baskam havaryć svajej movaj i pasvojemu adziavacca. Navat prysiahać Baski pasvojemu nia majuć prava prad fašystaŭskimi ũładami.

Abisyncy baroniacca. Italjanskija fašysty zavajavaŭšy Abisyniju pačali nasialać tam svaich asadnikaŭ. Abisyncy ciapier arhanizujucca ũ nievialikija bajovyja hrupy i napadajuć na niaprošanych apiakunoŭ.

„Chr. Dumka“ vychodzić: 10, 20 i 30 koźnaha miesiaca.

Padpiska na hod — 3 zł., na paŭhodu — 1 zł. 50 hr., na try miesiacy — 75 hr. Cana asobnaha numaru — 10 hrašoŭ. Adrys Redakcyi i Administracyi: Vilnia (Wilno), Zavalnaja vul. № 1—2.

Adkazny redaktor V. JERMALKOVIČ

Vydaviec KS. AD. STANKIEVIČ

Bielaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, Zavalnaja vul. № 1.